

Микола Нагірний
Нововолинськ (Україна)

ХОРВАТСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВЗАЄМИНИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗДРАВКИ ЗЛОДІ

Українська тематика не перебуває у полі зору хорватської сучасної історичної науки. Єдиним винятком серед фахових істориків Хорватії є Здравка Злоді – доктор наук, науковий співробітник Хорватського інституту історії.

У її доробку чимало робіт славістичного характеру, значна частина з яких присвячена українській тематиці, зокрема, питанням історії української діаспори Хорватії та національної ідентичності русинів-українців.

Так, 2005 року вийшла стаття З. Злоді «Русини/українці у Хорватії: етапи імміграції та проблема назви». Робота присвячена історії імміграції русинів та українців на територію хорватських земель та аналізу соціально-політичних і релігійних чинників, що вплинули на формування специфіки їхнього етнонаціонального самовизначення.

Особливу увагу приділено проблемі термінологічної роздвоєності, яка виникла в результаті цих переселень впродовж чотирьох різних хвиль міграції. Незважаючи на певні розбіжності щодо самоназви українсько-русинської меншини Хорватії, авторка вважає, що питання єдності етнічної ідентичності не підлягає дискусії.

Інша праця дослідниці – «Русини про себе на сторінках «Руських новин»» – присвячена тому, як хорватські русини сприймали себе у міжвоєнний період. Провівши систематичний огляд всіх чисел видання за згаданий період, авторка показала неоднорідність самоідентифікації русинів та українців краю.

Займалася З. Злоді і популяризацією українських історичних джерел у себе на батьківщині. Зокрема, до 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича у співавторстві з Б. Гралуком вона видала книгу «Русалка Дністрова: перша книга українською мовою в Хорватії».

Автори, окрім відомих фактів про діяльність та творчість діячів «Руської трійці», описують історичне тло регіону, де була створена пам'ятка. Вони фокусують увагу на її поширенні у Хорватії, наголошуючи, що у її збереженні від знищення помітну роль відіграли хорватські, словенські та сербські реформатори.

Досліджує З. Злоді і питання військовополонених Російської імперії у Першій світовій війні, які перебували на території Хорватії, однак українських солдатів із загального масиву не виділяє.

Найважливішою, на наш погляд, роботою хорватської дослідниці, є її наукова монографія «Від роду до імені. Вступ до історії хорватських-українських відносин». Це своєрідний синтез попередніх праць З. Злоді, де вона намагається пояснити подвійність імені «русин/українець» у хорватських землях, залучаючи загальноукраїнський контекст.

На переконання З. Злоді, переселенці з українських земель у Хорватію (русини та українці) були одним і тим самим народом, але з двома етнічними – давнішим та новішим. При цьому представники нової міграційної хвилі принесли у Хорватію етнічний «українці», хоча назва «русин», як пише авторка, їм була не чужа. Нерідко вони писали про себе як «русиниукраїнці».

Проаналізувавши літературу (як української меншини, так і хорватську), З. Злоді приходять до висновку про однаковість етнічних «русин» і «українець». В іншому місці дослідниця зазначає, що «Русь», «русин» і «українець» (малоросіянин) – три історично пов'язаних, однак не повністю тотожних етнічних назв.

В особі Здравки Злоді історична наука отримала плідного дослідника хорватсько-українських взаємин, яка може принести багато користі як у справі подальших досліджень у цьому напрямку, так і у співпраці між науковцями обох країн.

Список основних джерел та літератури:

1. Graljuk B. Rusalka Dnjistrova Markijana Šaškevyča, Ivana Vahylevyča i Jakiva Holovackog 1836./37: prva knjiga na ukrajinskom jeziku u Hrvatskoj : uz 200-tu obljetnicu rodenja Markijana Šaškevyča / B. Graljuk, Z. Zlodi. – Ukrajinska zajednica Grada Zagreba, 2011.

2. Zlodi Z. Od roda do imena. Prilog povijesti hrvatsko-ukrajinskih odnosa / Z. Zlodi. – Zagreb, 2012.

3. Zlodi Z. Rusini o sebi na stranicama Ruskih novina (Руски Новини) / Z. Zlodi // Časopis za suvremenu povijest (0590-9597) 43 (2011).

4. Zlodi Z. Rusini/Ukrajinci u Hrvatskoj – etape doseljavanja i problem imena / Z. Zlodi // Scrinia Slavonica, Vol.5. – No.1 – Rujan 2005. – Scrinia Slavonica (1332-4853) (2005).